

FOAIA ROMÂNĂSCĂ

SERIE NOUA
FONDAT ÎN 1951

VINERI 14 IANUARIE 2000 • ANUL III NR. 2

8 PAGINI • 20 FORINTI

SĂPTĂMÎNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

ANUL 2000 – ANUL EMINESCU

„Anul Eminescu” se va deschide în ziua de 14 ianuarie, la Academia Română, cu o sesiune solemnă. În seara aceleiași zile, Ateneul Român din București va găzdui un spectacol special.

Momente festive, prilejuate de împlinirea a 150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu, se vor desfășura în mai multe orașe românești. Întreg anul 2000 va fi marcat de evocări ale personalității lui Mihai Eminescu, atât Serbările Mării cât și Tîrgul Internațional de Carte vor fi plasate anul acesta sub semnul acestuia.

În 2000, despre Eminescu se va vorbi nu numai în România ci și în afara granițelor, în centre culturale românești și ambasade, la sediile diferitelor fundații și organizații românești sau internaționale, prin intermediul cărora opera eminesciană va fi pusă în circulație, prin traduceri în franceză, engleză, spaniolă, germană și rusă.

Un capitol special al programului se referă la omagierea poetului în Ucraina și Republica Moldova, spații geografice legate de biografia lui Eminescu. În cele două țări se va organiza, sub titlul „Deniile eminesciene”, un pelerinaj al unui grup de elevi din România, Republica Moldova și Ucraina. La Cernăuți urmează să fie dezvelită, cu acest prilej, o statuie a celui mai important poet român.

Manifestările culturale dedicate „Anului Eminescu” vor începe în 14 ianuarie 2000, în mileniul doi și se vor încheia la 15 ianuarie 2001, în mileniul trei.

Colindatul în Moldova lui Eminescu

Întors de la Viena – orașul legendelor –, înainte de aprinsul lămpilor, îndreptîndu-se spre Iașul „Convorbirilor”, al „Junimii”, al Domnului Maiorescu și al Veronicăi, Mihai Eminescu a regăsit teii de ceară ai parcurilor vechi, gardurile albe de neaua iernii, ferestrele scrise cu ger. L-a regăsit pe Domnul Creangă, „dăruit cu geniul poveștilor și boier al mitologiilor populare”; a regăsit-o pe Tina cu bucatele sfinte pregătite pentru ziua Ajunului de Crăciun și pentru toate sărbătorile de iarnă; a regăsit atunci o Moldovă patriarhală a timpului marilor și sfintelor colinzi religioase și laice – timp în care prin vifornite se auzeau clinchete de sâni, harapnicile și buhoaiile colindătorilor și glasurile vizitiilor întîrziată.

Sosiți într-o sanie, „Bădița Mihai” și Creangă „zdrahon cu inimă blîndă vicleanit de vorbe, îndrăgostit de fantezmele și istorisirile lui Mihai”, se coboară din sania plină de colindători, pentru a ajunge la colindat la un boier moldovean, în odaia căruia Veronica Micle îl așteaptă în lumina focului de pe vatră, „înzăpezită” de dantele pînă la degetele lungi, inspiratoare de poeme luminoase. Sania cu colindători s-a dus mai departe, însoțită de Creangă, în clinchete de clopoței: Cling!... Cling!..., clopoței legați cu lăntug de aramă.

Cei doi – Eminescu și Veronica – au colindat în seara Ajunului de Crăciun și au primit colindători pînă la mijlocul lunii ianuarie, i-au primit pe copilașii moldoveni care au ajuns la colindat, într-un moment în care Mihai îi declara Veronicăi: „Fericirea ce mi-ai dat-o e visul meu de aur. Calendarul nu are file pentru noi doi, în seara asta de Ajun de Crăciun. Rămii visul meu. Să primim colindătorii.”

– Să-i primim, Mihai! Sînt niște copii cu buhaiul și talange. Copiii au colindat, aducînd cu ei mireasma înghețată de brad, zăpada le-a albit căciulile și le-a udat ciubotele. Au intrat în odaia gazdelor – Mihai și Veronica, s-au închinat sărbătorește, și-au început din nou urarea cu glasuri voioase, în timp ce lumînările ardeau în sfeșnice, iar paharele subțiri produceau ecouri cristaline. Se auzea talanga – clopot de Mănaștere.

În căciulile micilor colindători din Moldova lui Mihai cădeau „nuci poleite”, colaci rotunzi și bani mărunți...

Mîna cu dantele a Veronicăi adie creștetul cîtorva colindători, care la întrebările acesteia, își spun numele: Mihai, Mircea, Ștefan, Bogdan, Ștefăniță, Ioan, Traian, Aurelian...

Emoționați peste măsură, colindătorii merg la următoarea casă boierească din Ipotești lui Eminescu și colindă pînă la mijlocul lunii ianuarie –, și azi, vene-rîndu-l pe marele poet al neamului românesc, cu o colindă culeasă de la moldovenii lui:

„Sculați, sculați boieri mari!
Că vă vin colindătorii,
Nu vă vin cu nici un rău,
Ci vi-l aduc pe DUMNEZEU,
Pre Dumnezeu, mititel,
Mititel înfățășel...
Sus în poarta lui HRISTOS
Să fiți, boieri, sănătoși!”

Să colindăm, așadar, și noi, întru cinstirea nașterii Mîntuitorului Lumii ISUS HRISTOS, și a mamei Lui, MARIA – Născătoare de DUMNEZEU!

Prof. Lucreția Fluieraș

M-a ajuns din urmă VIITORUL

Cînd eram adolescentă, mă gîndeam la anul 2000 ca la un an îndepărtat, care îmi servea mereu ca punct de plecare în gîndurile mele: ce voi face atunci, cîți copii voi avea?... Lumea de dincolo de 2000 mi-am imaginat-o așa cum ne-au sugerat-o futurologii, ca o lume științifico-fantastică. Și iată, azi ne aflăm în ianuarie 2000 și simt o sumedenie de lucruri confuze.

Nu știu dacă am depășit un mileniu tragic – cu războaie multe și milioane de victime, cînd Omul și-a însușit la perfecțiune capacitățile și formele de distrugere a omului și a naturii – sau un mileniu victorios – cel puțin pentru Europa, care tinde spre făurirea tinerelor (și încă șovăielnice) democrații.

Mileniul doi și-a luat rămas bun cu o mulțime de catastrofe naturale – inundații în Asia și Europa, cu un cutremur de pămînt zguduitor în Turcia, cu uraganele năprasnice în America, toate-toate prăpădind zeci de mii de vieți.

Cu accelerarea urbanizării, cu violarea naturii, cu degradarea mediului înconjurător, cu exploatarea excesivă a resurselor naturale am mărit și riscul vulnerabilității comunităților umane.

Pe de altă parte, am fost părtașii unor progrese științifice nemaipomenite. Medicina, genealogia e aproape gata cu descoperirea, identificarea integrală a unei hărți de genă (cu caracterele ereditare), care ar ajuta apărarea organismului, sistemului imunitar al omului. Cu toată probabilitatea că în mileniul trei (chiar în primele decenii) medicii vor reuși prevenirea și vindecarea bolilor înspăimîntătoare infecto-contagioase, ca SIDA, TBC, etc. (deși mereu apar noi și noi boli înspăimîntătoare...). Totodată mă trec fiorii cînd mă gîndesc la clonare, la mielul Dolly... și la tot ce urmează...

Uite că în mileniul pe care îl lăsăm în urmă am reușit să prelungim viața, a crescut media de viață și avem toate șansele să trăim mai mult. Dar calitatea vieții depinde numai de noi!

Cei ce se ocupă cu studierea viitorului susțin că în noul mileniu sursa economică primordială care va produce bani va fi erudiția: cunoștințele, talentul, creativitatea umană. Dovada – mulțimea și răspîndirea școlilor, a cursurilor de perfecționare din toate domeniile. Va cîștiga, va progresa acel individ, care se va perfecționa mereu, care va fi flexibil, receptiv la toate noutățile, mai ales din lumea virtuală.

Și, atenție femei: se zice că ne aflăm în preajma unei mari etape a femeilor de vîrstă mijlocie. Să dăm odată și pe veci uitării bunicile care fac prăjituri, tricotază sau se plimbă cu nepoții, deoarece le vom înfîlîni ca femei elegante, în posturi de conducere, la culmea carierei. Această tendință e susținută și ținută și de industria cosmetică, de chirurgia plastică...

Din păcate, se constată tendința energică de uniformizare a sexelor, ceea ce mie nu-mi place. Această direcție apare ca o explicație greșită a emancipării – în comerț a apărut îmbrăcămîntea unisex, parfumul unisex – în loc să încercăm să ne întărim specificul de sex masculin și feminin, în care tocmai constă puterea, în care sînt ascunse valorile caracteristice.

Am cucerit cosmosul, dar ne-am dat seama – totodată – și ce mici sîntem în acest cosmos.

Am atins culmi cu informatica, care ne ușurează viața, dar care ne-a încercat sentimentele de teamă cu problema mileniului Y2K. Sîntem pe cale să fim identificați individual cu ajutorul unui microchip (microprocesor) purtat ca o brățară...

Nu se pot aduna într-un singur articol toate realizările epocăi pe care le-am realizat într-un mileniu, precum nici șansele omenirii care ne-au deschis perspective noi, nebănuite.

E firesc ca trecutul să fie mereu cu noi, ca prezentul să ni-l făurim și la viitor să cugetăm.

Am citit declarația unui politolog cum că trăim o viață fără stil, fără idei și fără credință centrală. Au dispărut din viața noastră miturile, ne-am lepădat chiar și de mitul creștin. Prin urmare, a dispărut morala care ne-ar putea călăuzi viața și ne-ar discerne valorile. – Atît de răi ne-am făcut oare?

Un lucru e cert: supraviețuirea omului în noul mileniu depinde de însuși omul! Avem de ce ne teme – doar din partea omului! Așa că, fii cu minte omule și fii cuminte, omule!

– A. Radici –

Toamna, târziu, într-o duminică după-masă, au sosit câțiva oaspeți din București, care și-au exprimat dorința de a vizita biserica ortodoxă română din Apatu, care în aceste luni este în stadiu de renovare. În mașină am ascultat caseta cu înregistrările lui bace **Sfetozar Unc**, casetă pe care oaspeții din capitala României o primiseră drept cadou de la cei din Seghedin. Pentru bucureșteni, aflat ritmul, cât și cîntecele de pe casetă era o noutate. Eu, care am auzit deseori aceste cîntece eram mîndru, dar ascultînd caseta, mi-au trecut prin minte multe alte lucruri... Întîlnirile cu bace Țito, slujbele din Cenad, Bătănia și Giula... și multe altele... Așa, de exemplu mi-am dat seama că este al nostru, e cîndăean, vorbește o limbă frumoasă, în grai bănățean, e un adevărat păstrător al tradițiilor și al valorilor noastre.

În ultima lună a anului trecut, într-o rubrică a revistei adolescenților „Liceenii”, am aflat că la începutul lunii decembrie, Svetozar Unc a împlinit 80 de ani. Spun sincer, nu mi-a venit să cred, că el, bace Țito este octogenar: pare cu mult mai tînăr, voinic, iar tenorul lui pare fără vîrstă.

Cînd am fost să colindăm la Cenadul Unguresc, la sfîrșitul vecerniei, Preasfinția Sa † **Sofronie** l-a felicitat pe cantorul renumit, mulțu-

mindu-i misiunea făcută bisericii noastre.

În timpul agapei frățești care a urmat, l-am felicitat și eu. Atunci mi s-a plîns că are problemele cu sănătatea cu respirația și nu primește destul aer. Totuși a cîntat un frumos „Tatăl nostru”, iar apoi a ascultat colindele noastre, și nu a mai cîntat împreună cu noi, ca altădată.

În decembrie, *Uniunea*

Culturală a Românilor din Ungaria, împreună cu două *Autogovernări Minoritare Române din capitală (sectorul V și VII)*, *Autogovernarea minoritară română din Giula și Seghedin*, au decis ca încă înainte de revelion să se organizeze la sediul Uniunii o mică serbare în cinstea lui Svetozar Unc. Fiind de pe acum bolnăvicios, bace Țito nu s-a angajat să vină la

Giula. Organizatorii au decis apoi ca această întîlnire să fie organizată într-a doua duminică din ianuarie la Cenadul Unguresc, după slujba de duminică. Așa s-a și întîmplat. În 9 ianuarie cu o mică întîrziere, am ajuns la Cenad. Intrînd în biserică, din strană se auzea și vocea curată a cantorului, voce care nu seamănă cu a nimănui. Apoi, pe la sfîrșitul slujbei

a cîntat o frumoasă precasă. Glasul lui bace Țito a plutit spre bolta bisericii, iar sufletele noastre au fost pătrunse de o căldură duhovnicească de neuitat. Preotul **Aurel Becan**, împărțind anafura, a subliniat că fără această voce nici nu și-ar putea imagina slujba la biserica din Cenad. Căci acest om, această voce a slujit neamul de peste cincizeci de ani.

Pentru a mulțumi această misiune nu se află cuvinte potrivite.

După slujbă, în clădirea Autogovernării Minoritare Române din Cenadul Unguresc **Petru Cîmpian**, redactorul Radioului din Seghedin, a rostit cîteva cuvinte calde, felicitîndu-l pe bace Țito cu ocazia împlinirii a 80 de ani, în numele Uniunii și a cîtorva autogovernări minoritare române. **Dr. Ioan Ciotea**, președintele U.C.R.U. a înmînat cîntărețului cîndăean o diplomă, pentru activitatea depusă în slujba neamului românesc și a Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria. Apoi, **Tiberiu Boca**, secretarul Uniunii Culturale i-a oferit drept cadou, un televizor în culori.

Ca o surpriză, băiețelul **Grigore Poiendan** din Micherechi a interpretat două cîntece din repertoriul lui Svetozar Unc. Ambii cîntăreți au avut emoții, dar după ce s-au cunoscut, au cîntat împreună cîntece laice și bisericești. Acest cuplu a oferit o notă deosebită acestei serbări prietenești. În continuare, fiicele lui bace Țito și familiile lor, au oferit celor de față un cocteil.

Așadar, cei care îl cunoaștem și îl iubim pe Svetozar Unc, l-am cinstit pe venerabilul nostru octogenar așa cum se cuvine unui om care de peste o jumătate de veac a stat – și cît va trăi – va sta în slujba neamului românesc. **Șt. Oroian**

Apel pentru participare la concursul publicat de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”

Tematica concursurilor:

1. Programe instructive pentru copii și tineret, organizarea unor excursii și tabere de specialitate

Prima etapă (pentru programe care vor fi organizate între 1 martie 2000 – 31 august 2000).

Termen de înaintarea dosarelor: 18 februarie 2000.

Decizie asupra rezultatelor: sfîrșitul lunii martie 2000.

A doua etapă: (1 septembrie 2000 – 28 februarie 2001).

Termen de înaintarea dosarelor: 5 mai 2000.

Decizie asupra rezultatelor: mijlocul lunii iunie 2000.

2. Sprijinirea activităților de păstrare a tradițiilor și a programelor culturale.

Prima etapă (1 martie 2000 – 31 august 2000).

Termen de înaintarea dosarelor: 18 februarie 2000.

Decizie asupra rezultatelor: sfîrșitul lunii martie 2000.

A doua etapă: (1 septembrie 2000 – 28 februarie 2001).

Termen de înaintarea dosarelor: 5 mai 2000.

Decizie asupra rezultatelor: mijlocul lunii iunie 2000.

3. Sprijinirea programelor cu caracter științific.

Termen de înaintarea dosarelor: 10 martie 2000.

Decizie asupra rezultatelor: sfîrșitul lunii aprilie 2000.

4. Sprijinirea programelor de cercetare.

Termen de înaintarea dosarelor de concurs: 10 martie 2000.

Decizie asupra rezultatelor: sfîrșitul lunii aprilie 2000.

5. Pregătirea sau perfecționarea specialiștilor din viața culturală și publică.

Termen de înaintarea dosarelor de concurs: 10 martie 2000.

Decizie asupra rezultatelor: sfîrșitul lunii aprilie 2000.

6. Medii electronice regionale și locale în limba maternă.

Termen de înaintarea dosarelor de concurs: 10 martie 2000.

Decizie asupra rezultatelor: sfîrșitul lunii aprilie 2000.

7. Sprijinirea activităților editoriale.

Termen de înaintarea dosarelor de concurs: 21 aprilie 2000.

Decizie asupra rezultatelor: sfîrșitul lunii mai 2000.

8. Editarea Calendarelor minorităților naționale și etnice.

Termen de înaintarea dosarelor de concurs: 15 septembrie 2000.

Decizie asupra rezultatelor: sfîrșitul lunii octombrie 2000.

9. Activități legate de viața religioasă a comunităților, practicate în limba română.

Termen de înaintarea dosarelor de concurs: 21 aprilie 2000.

Decizie asupra rezultatelor: sfîrșitul lunii mai 2000.

10. Activitate teatrală profesionistă și de amatori în limba maternă.

Termen de înaintarea dosarelor de concurs: 21 aprilie 2000.

Decizie asupra rezultatelor: sfîrșitul lunii mai 2000.

11. Sprijinirea acțiunilor de colecționare.

Termen de înaintarea dosarelor de concurs: 21 aprilie 2000.

Decizie asupra rezultatelor: sfîrșitul lunii mai 2000.

Dosarele de concurs trebuie înaintate pe baza unor formulare, care se pot procura împreună cu o Anexă, care cuprinde un *Îndrumător*. Dosarele se pot procura: personal la biroul central al Fundației, Budapest V, str. Akadémia 3., prin poștă solicitînd formularul C5 din partea adresei: 1387 Budapest 62., Pt. 25 sau prin Internet: <http://www.romapage.c3.hu//w3.datanet.hu/~mnekk>

Important!

Pentru fiecare program, pentru orice inițiativă trebuie concurat separat, pe un formular aparte.

Rugăm solicitanții ca la completarea formularelor și la întocmirea dosarelor să țină cont de cerințele cuprinse în *Îndrumător*.

Dosarele de concurs înaintate incomplet sau completate greșit nu vor fi luate în considerare. La fel, dosarele ajunse cu întîrziere nu vor fi discutate, ci după ce se consideră nevalabile, ele vor fi anulate după trei luni. Dosarele nevalabile nu vor fi nici înregistrate, nici restituite, dar nici nu vom anunța solicitanții!

Vă rugăm ca dosarului de concurs să-i fie anexat și un timbru de 200 ft.

Cotele râurilor

Din copilărie – o copilărie petrecută la șes, departe de cursul repezit al oricărui râu – am urmărit la radio, aproape zilnic, buletinul hidrologic. L-am ascultat fiindcă el urma după buletinul meteorologic, înaintea unui program muzical de divertisment. Și așa, vocea crainicului îmi sună cumva și azi în ureche: „Și acum, cotele apelor Dunării: Orșova – 149 cm, Giurgiu – 165 cm, Brăila – 167 cm...”

De atunci au trecut decenii, precum tot decenii, de când trăiesc în depresiunea Crișurilor, în imediata apropiere a Crișului Alb, iar ceva mai încolo, Crișul Negru, iar pe la Comad, Cișul Repede. Locuind prin anii șaptezeci la Șercad, aproape nu a trecut an în care oamenii acestor locuri să nu fie amenințați de careva dintre „frații Criș”. Și nu o dată s-a întâmplat că șoseaua Șercad-Giula era inundată, autobuzele trebuind să ocolească pe la Doboz. E drept, specialiștii hidrologi au și explicat cum că întinderile dintre cele două Crișuri, pădurea de la Városerdő și toate casele de odihnă din această zonă se află în terenul de inundație, ca o rezervă pentru revărsarea apelor. În toți acești ani, primăvara și începutul verii a însemnat deseori nopți neliniștite pentru locuitorii acestor meleaguri și nopți de pază și muncă intensă pentru lucrătorii de la direcțiunile hidrologice. Și tot în acești ani s-a realizat o colaborare deosebit de armonioasă cu specialiștii hidrologi de dincolo de frontieră. Aproape lunar se dezbate problemele de actualitate privitoare la apele și digurile celor trei Crișuri din zonă.

Pământ suprasaturat

În ultimul deceniu, concomitent cu calamitățile apelor de inundație, un pericol la fel de mare îl înseamnă apa freatică, apa care izbucnește, care străbate prin straturile pământului, cu înverșunare și îndărătnicie crâncenă. Fără a contrazice legilor gravitației, apa se ridică la suprafața pământului, a straturilor agricole îmbibate la refuz de apa care a saturat și suprasaturat – din cer și din pământ – suprafața pământului. Iar în acest asediu, starea de agregare a apei se dovedește de importanță deosebită: căci periculoasă este apa, ca element primar, ca lichid de bază, care se întinde în plan orizontal. Dar la fel de periculos este și stratul gros de gheață, ca stare solidă a apei. Și când cele două forme se află concomitent într-o proporție mare pe suprafața pământului, atunci locuitorul acelor locuri devine mic, neajutorat, neocrotit și victimă a acestei puteri naturale. Și atunci nici diguri, nici șanțuri, nici rigole nu mai pot face față atacului apei: pământ arabil rămâne inundat, grădini și curți stau sub apă, cotete și grajduri devin adevărate bazine de apă. Iar casele!... Cele din cărămidă arsă se umezesc, cele din pereți bătuți se năruie, cele din „văioage” se prăpdesc, odată cu toată avuția gazdelor lor.

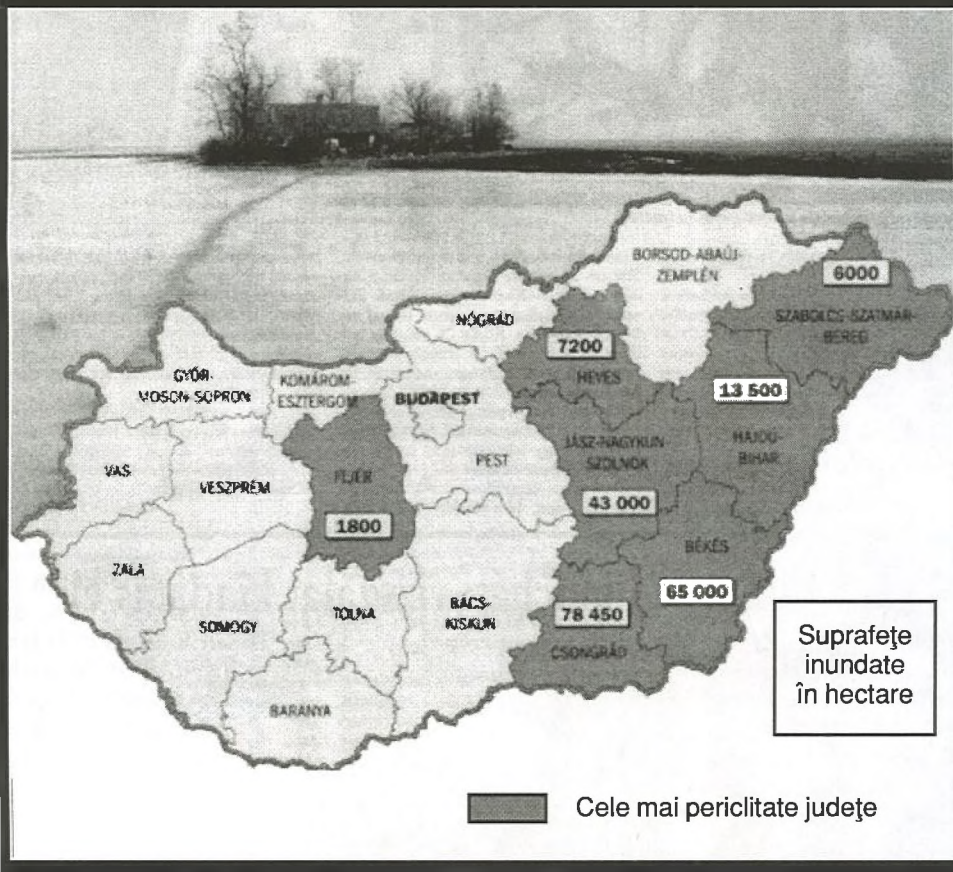
E. I.

Paza bună...

În vaduri ape...

Când apa se revărsă fără liman

CONCURS

Comisia Parlamentară pentru Drepturile Omului, Minorități și Culte inițiază un concurs pentru sprijinirea acelor asociații ale minorităților naționale și etnice, care s-au înregistrat, pînă la 31 decembrie 1997 în mod legislativ pentru înființarea și activitatea culturală de păstrare a identității sau care apără interesele minorităților naționale, care nu intră în competența legii partidelor.

(Autogovernările minoritare nu pot concura!)

Diferitele organizații vor fi sprijinite în anul 2000 cu 94,6 de milioane de forinți. Acțiunile din rîndurile minorităților naționale și etnice din țară vor fi subvenționate cu mai multă generozitate, însă dosarele de concurs vor trebui întocmite cu și mai mult spirit de răspundere și competență.

Dosarele de concurs trebuie să cuprindă următoarele documente:

- copiile documentelor de bază ale asociației, respectiv comunității (înregistrarea matricolă, contractul și contul de bancă);
- darea de seamă referitoare la activitatea generală și activitatea anului anterior a asociației;
- declarație cu privire la faptul că asociația nu are datorii față de contribuțiile generale (APEH, TB...);
- declarație despre faptul că a decontat reglementar sprijinul primit de la diferite fundații și ministere.

Comisia atrage atenția că:

- își rezervă dreptul să controleze la fața locului, atît înainte de aprecierea dosarului, cît și după aceea;
- dosarele incomplete și cererile trimise după termenul precizat nu vor fi luate în considerare;
- înaintarea dosarului integral, cu toate documentele precizate nu înseamnă în mod automat și aprobarea dosarului și acordarea neapărată a sprijinului bugetar;
- documentele înaintate anterior nu se iau în considerație, așadar este necesară înaintarea integrală a tuturor documentelor precizate;
- copiile referitoare la înregistrarea matricolă și contul de bancă trebuie să corespundă realității, să și fie legal valabile;
- dosarele înaintate nu vor fi restituite.

Dosarele de concurs vor trebui înaintate pînă la data de 15 februarie 2000 la Comisia Parlamentară pentru Drepturile Omului, Minorități și Culte, prin poștă pe adresa 1358 Budapest, Széchenyi rkp. 19, sau personal pe adresa Országgyűlés Hivatala, 1055 Budapest, V. ker. Balassi Bálint u. 1–3. Dosarul să fie prevăzut cu precizarea „Szervezettámogatási pályázat”.

Lanțul apărării

Cu cîteva zile în urmă Direcția Apelor Crișuri (KÖVIZIG) cu sediul din Giula, prin datele statistice primite de la Emma Szőke, colaboratoarea secției de gospodărirea apelor, am primit următoarele informații:

De administrația Direcției aparțin două treimi din suprafața județului Bichiș, zonă care este afectată grav de apa internă. Începînd de la sfîrșitul lunii noiembrie 1999, cam 40 de Autogovernări locale au ținut aproape în permanență urgență de apărare cu scopul de intervenție.

În prima săptămînă a lunii ianuarie 2000 au rămas 15 localități periclitate și sub pază, unde s-a menținut faza a III-a de apărare (gradul cel mai periculos). Acestor zone îi aparțin și următoarele orașe și sate populate și de români: Giula, Micherechi, Aletea și Chitig haz. În alte 21 de localități urgența este de faza a II-a, printre care: Békéscsaba, Crîstor, Șercad și Salonta Nouă. În 4 localități s-a anunțat faza I-a de apărare.

Măsura stadiului de apărare adică faza de apărare este stabilită de Autogovernările locale, deci intră în competența lor. La fel, Primăriile conduc lucrările de prevenire și protecție, finanțează independent măsurile luate, demersurile făcute, dar au și posibilitatea să solicite ajutorul Direcției Apelor din județ. Prin urmare, am aflat că Direcția a oferit și a împrumutat gratuit pînă în prezent 34 de pompe cu capacitate mare, iar între 31 decembrie 1999 – 1 ianuarie 2000 a efectuat verificarea zonei afectate în 23 de localități și a purtat tratative cu comandamentele locale de apărare pentru lucrările de secare a teritoriului localităților și a teritoriilor agricole.

Lupta cu apa, programul realizat, acțiunile întreprinse constituie munca comună, colaborarea coordonată a mai multor organizații și organe, astfel: Direcția Apelor Crișuri, Asociația de gospodărirea apelor, Primăriile, economiști comunali din cadrul Oficiului agricol, Direcția administrației rutiere și Protecțiile Civile.

La întrebarea: ce pot face oamenii și autoritățile locale pentru a-și apăra localitatea și vatra, doamna Szőke mi-a răspuns următoarele:

Acțiunea de apărare funcționează pe baza unui lanț. Oamenii trebuie să întrețină și să repare șanțurile din fața caselor, Primăriile trebuie să continue cu întreținerea rețelei de canalizare prin care se scurge apa din localitate. De acolo responsabilitatea trece în competența Direcției giulane, care trebuie să faciliteze scurgerea, revărsarea apei în Crișuri. Deci, cu toții trebuie să lucrăm la locul nostru. De altfel, centrul giulan a întocmit broșuri anume, care cuprind informațiile cele mai necesare, utile, pe care le-a expediat Primăriilor locale.

Cîteva date care au pricinuit această situație critică: în raportul ultimilor ani, media precipitațiilor anuale este 500–600 mm. În zona Direcției Apelor din regiunea Crișurilor există o stație de măsurare unde controlul a măsurat cam 1000 mm, dar în multe locuri s-a măsurat peste 900 mm. Media Direcției Apelor Crișuri din ultimile săptămîni este cu puțin peste 800 mm. Dar la această cantitate mare a precipitațiilor a mai venit și uriașa cantitate de apă freatică.

Deci, în județul Bichiș suprafețe uriașe sînt inundate fie de ape interne, fie din ploile și ninsorile cerului.

...Și vor veni din nou ploile și zăpezile, aducînd cu ele amenințările unor noi dezastre.

– A.R. –

...trece primejdia rea

Cum v-ați petrecut Revelionul?

Această întrebare am pus-o câtorva elevi ai Liceului „N. Bălcescu” din Giula. Ei sînt membrii unei generații care încă au posibilitatea să petreacă senin, liber, în voie bună. Acest tineret nu prea trebuie să se acomodeze, să se adapteze la alții cînd e vorba de timp, de modul de distracție.

Trec ani și decenii și îmi dau seama că – în principii – tinerii se distrează și azi la fel: în primul rînd împreună, ceea ce e o lege a acestei vîrste. Legăturile curate, neatinse de răutate și invidie îi leagă într-o comunitate și sînt pe deplin conșinși că anii adolescenței făuresc cele mai adînci și mai lungi prietenii. A fost bine să-i ascult, să discut cu ei. Și, cînd m-am despărțit de ei, m-am întors, în amintirile mele la anii, cînd și eu eram eleva acestui liceu și cînd ne-am luat rămas bun de la anii respectivi cam asemănător...

Balázs Gurzău, anul III:

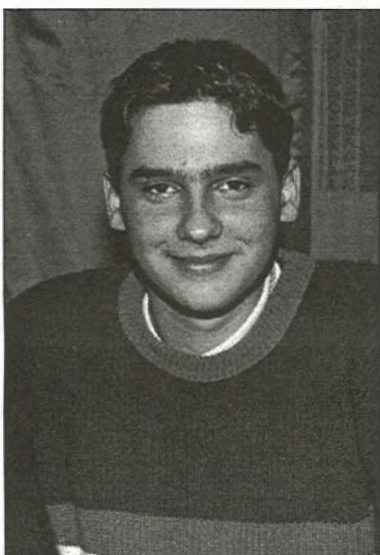
Revelionul anterior l-am petrecut pentru prima dată împreună cu aproape întreaga clasă. Ne-am simțit atît de bine, încît ne-am hotărît să sărbătorim și acest revelion la fel. Așa că ne-am ales un loc potrivit – de data aceasta Casa de vînătoare din Micherechi – unde ne-am adunat: colegi de clasă și prieteni din altă parte. Toată lumea s-a pregătit cu bunătați de ale gurii: prăjituri, carne preparată variat, în felurite moduri gustoase. Ne-am distrat de minune pînă în zori – poate și din motivul că ne-am ales o muzică și nostalgică din anii '60, '70, '80... Particular mi-am făcut o promisiune: în anul 2000 voi învăța mai mult!

Milán Marc, anul II și Ioan Patca, anul I:

Noi ne-am petrecut ultima zi a anului 1999 împreună cu alți colegi de clasă și buni prieteni. În orele după-mesei ne-am adunat într-o cramă de vin din Giula, unde în afară de noi s-au adunat și alte grupe prietenești. Dar nu ne-am deranjat deloc unii pe alții. Cina a fost asigurată și servită de unitatea ospitalieră, a fost foarte gustoasă și ne-au servit după miezul nopții firește și crenvurștii obișnuiți la Revelion. Am dansat, am cîntat – ne-am distrat minunat. După ciocnirea cu șampania, am pornit spre centrul orașului să fim cît mai aproape cînd va începe spectacolul focului de artificii. A fost foarte frumos și toată lumea a fost bucură...

Eva și Agneta Petrujan, surorile gemene din anul I:

Noi ne-am petrecut revelionul la casa unei foste colege de clasă de la școala generală din Micherechi, la **Ivett Iova**. Organizarea petrecerii am început-o cu mult mai înainte, cînd am adunat bani, am făcut cumpărăturile necesare, am stabilit cine ce bunătați de ale gurii va pregăti, încît pentru ziua de revelion nu ne-a mai rămas doar pregătirea decorației și să ne distrăm. După ce ne-am adunat, am stat de vorbă puțin, apoi am mai spicuit printre programele de pe micul ecran, am consumat bunătațile. Cînd a sosit miezul nop-

Balázs Gurzău

Ecaterina Papp

Ioan Patca și Milan Marc

Eva și Agneta Petrujan

ții, am ciocnit fericiți cu toții, apoi am făcut puțină ordine și ne-am apucat să colindăm pe străzile comunei, cu veselie și în voie bună, urîndu-le tuturor oamenilor, care ne-au venit în cale an nou fericiți... Puțin ne-am gîndit și la problema trecerii mileniului care preocupa țările lumii, și parcă am fi așteptat să se împlină ceva... Dar așa e bine, ca totul să fie în regulă.

Ecaterina Papp, anul I:

Întreaga vacanță, deci și sărbătorile de iarnă le-am petrecut la Bedeu, în casa părintească. Seara revelionului am petrecut-o în cercul familiei: surorii mele mai mici Enikő și a bunicii, deoarece părinții și fratele mai mare s-au distrat într-un cerc prietenesc. Așa că împreună cu Enikő și cu bunica am urmărit mai ales programul diferi-

telor televiziuni. Au fost foarte multe programe distractive bune, încît uneori chiar ne-a fost greu să alegem dintre ele. Cînd s-au auzit trîmbițele de-afară care vesteau sosirea noului an, am ciocnit și noi, iar apoi am sunat părinții și cîteva rude la telefon, să le urăm toate cele bune. Ne-am gîndit noi că poate ar trebui să mergem la slujba de la miezul nopții, dar era foarte frig, bunica cam obosită... De Crăciun am fost la biserică, precum și la slujba din Anul Nou... Anul 2000 este o adevărată cotitură în viața mea: am intrat în anii adolescenței, pe calea să devin matură în cîteva ani.

Le-am urat acestor tineri an nou fericit și i-am „avertizat”: să se bucure de anii de liceu, cei mai frumoși ani din viața tinerilor.

– anra –

„Sclipiri” – Copil, Gură de Aur

Dragi cititori, cunoașteți vreo mamă, vreun tată sau bunici care să nu se mîndrească mereu cu ceea „ce știe, ce face, cum face” copiii sau nepoții lor? Cred că nu poate fi altfel. Pentru părinți și bunici tot ce face copilul și nepotul lor are valoarea de „și mai și”, de „cel mai...”

Și-apoi, căruia dintre noi nu-i place să-și asculte părinții cînd povestesc întâmplări din copilăria noastră sau cînd evocăm amintiri legate de vreo aniversare ori sărbătoare prin fotografii, și mai nou, prin videofilme?

Toate acestea ne întăresc rădăcinile, legăturile de familie și ne călăuzesc toată viața și ne alină la timp de suferință. Cînd ni s-au născut cei doi fii, ne-am hotărît cu soțul meu că, pe lîngă fotografiile, vom încerca să colecționăm acele „aforisme”, acele „sclipiri” cu care băieții noștri vor descoperi lumea... Ca atare, de șapte ani notăm tot ce considerăm demn de notat, adunîndu-ni-se cîteva „volume” mici, adevărate comori ale familiei.

Sînt convinsă că nu sîntem singurii părinți care facem acest lucru. Chiar există cîteva reviste cu caracter de magazin, care în permanență solicită spre publicare cititorii lor să trimită astfel de anecdote, dialoguri drăguțe și spirituale.

Alăturîndu-mă și eu acestei idei, mă adresez dumneavoastră, dragi cititori, dragi părinți și bunici ca, dacă aveți astfel de amintiri să ni le trimiteți, să ne bucurăm și să ne distrăm împreună cu dragostea și mîndria veșnică primită în dar de la Dumnezeu ca părinți și bunici! Aștept de la dumneavoastră mici întâmplări, inventarea unor cuvinte etc. Ca să demonstrez, la concret, la ce m-am gîndit, voi publica mai jos – asemănător săptămîinii anterioare – cîteva dialoguri cu unul dintre băieții mei.

Matei, la 3 ani și jumătate

Motou: Sub influența Crăciunului...

La 1 ianuarie 1996 îi înșir lui Matei datele de aniversare legate de această lună în familia noastră:

– Să îți minte, Matei că în această lună s-a născut bunica ta de la Kassa și în ianuarie m-am născut și eu.

– Mami, și v-ați născut în iesle, așa ca Cristos?

◆ ◆ ◆

Motou: O constatare justă...

Așa mă simt ca un copil mic!

◆ ◆ ◆

Motou: Cu istețimea eroilor...

Într-o zi însorită, Matei s-a dus cu bunicul său la sîniuș la poalele Cetății giulane. Nepotelul mereu îl îndruma pe bunicul său încotro să meargă, încotro să-l tragă – firește, printre cele mai mari troiene de zăpadă.

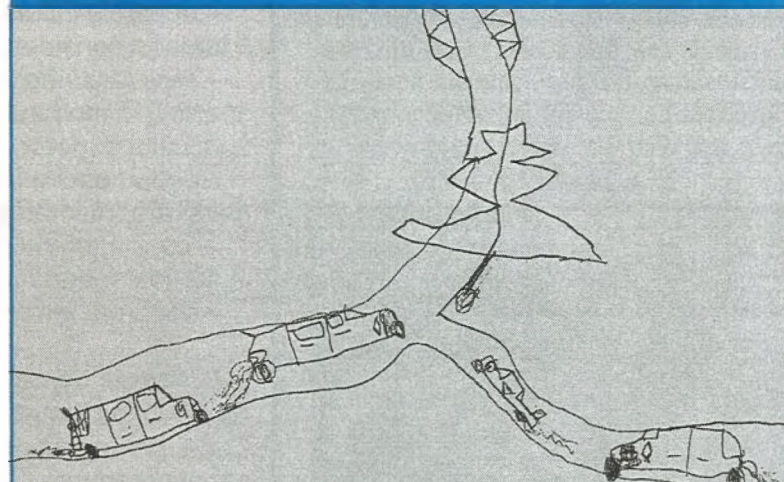
– Așa-i, tînu, că noi acum ne riscăm viața?

Și încă ceva: aștept sugestii la titlul acestei rubrici, care sper să Vă placă. Iar dacă credeți, dragi cititori, că aveți vreo fotografie de acest gen, să ne-o trimiteți în caz că ne-o oferiți și pentru publicare. (Pe urmă va fi restituită!)

Aștept părerile, sugestiile și întâmplările dumneavoastră! Cu mult drag:

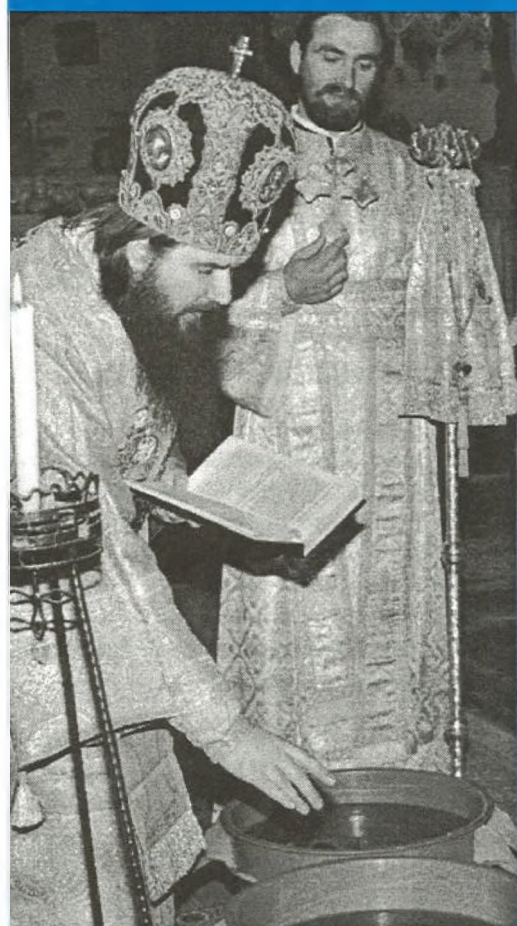
Ana Radici

GALERIA COPIILOR

Desen de Petru Ardelean (Giula). 6 ani

Astăzi, toate s'au umplut de lumină! Cerul s'a deschis și Prea Sfânta Treime s'a arătat.

Astăzi toate s'au umplut de lumină! Cerul s'a deschis și Prea Sfânta Treime s'a arătat. Iordanul și-a despiciat apele cuprinzând pe Bădătorul său. Hristos Împăratul edoară în mormântul lichid și credincioși văd învierea. Harul îndumnezeitor sfintește firea apelor și întreaga făptură. Dumnezeu ni le dăruiește în iubirea Sa desăvârșită: Tatăl Fiului în Duhul, Tatăl prin Fiul în Duhul luminii întregi și prin Fiul - purtător al ființei noastre - nouă, urmașilor lui Adam, făcându-ne-lă pilată de jertfă și de golire de slavă. Așa, iubindu-ne unii pe alții și micșundu-ne unii în fața celorlalți, îl vom putea urma. Mute rămân buzele zămintea minunată.

Dumnezeu s'a arătat și lumina a luminat! Doamne, slava Tăie!

Acum, iată, toate sunt noi, înnoite prin Duhul Tău cel Sfânt. Cerurile deschise mărturisesc, înnoite și ele, slava Ta.

+ Sifoniu
Episcop

Fotografiile (realizate de Ana Radici) surprind momente de la slujba și Sfințirea Apei din Catedrala Sf. Nicolae din Giula

Testament artistic

Testamentul meu plastic nouă ne apare, cu registrele lui verticale, colorate succesiv în albastru închis, în roșu, în verde vegetal, în albastru-luminos, în verde-transparent cu contururile de capete și ochi, ca o cuprindere panoramică a vieții și morții, a spațiului și timpului poporului nostru. Într-adevăr, peste pământul și iarba care își afirmă prezența permanentă, s-au perindat chipuri ale întinericului, viața a înflorit prin sânge și chinuri, iarba a crescut din nou, cerul s-a luminat (registrul albastru-deschis), iar șirurile de capete ce transpar (în registrul final din dreapta tabloului) de sub iarba mormintelor par a aminti de virtuțile și eroismul celor care s-au jertfit pentru cauza poporului, soția lor întăritoare, încrezătoare în soarta fericită a poporului. Aceasta citim noi în Testamentul meu plastic, deschis pentru a fi citit și interpretat poate mai adecvat de către alții."

(Petre Comarnescu: Țuculescu)

În biblioteca mea, albumul Țuculescu stă întâmplător lângă albumul Csontváry. Deși între acești doi uriași ai artei moderne nu este nimic comun, totuși dacă cineva vrea – găsește.

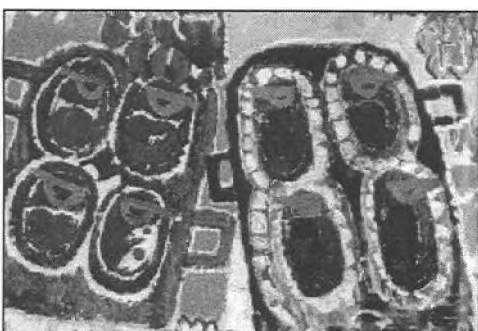
Nici Țuculescu, nici Csontváry nu a terminat Academia de Belle-arte, unul era medic savant, celălalt farmacist. Și unul, și celălalt a creat o operă de artă unică în sensul adevărat al cuvântului.

Trebuie să mărturisesc: când am aflat că între 5 decembrie 1999–6 ianuarie 2000 la Muzeul de Belle-arte din Budapesta poate fi văzută o expoziție Țuculescu, imediat mi-am programat s-o vizionez. Dar de câteva ori – din motive obiective – a trebuit să amân vizitarea expoziției. În sfârșit, în săptămâna trecută am ajuns în Capitală, și am pornit să găsesc această expoziție. Am aflat-o cu greu, la subsol. Prima mea întâlnire cu lucrările originale ale lui Țuculescu a fost o revelație. M-a izbit în piept ceea ce am văzut în subteranul muzeului. După ce am privit lucrările, am ieșit din sală. M-am așezat tihnit și am așteptat. În amintirile mele au început să se scurgă ca un film amintirile unei călătorii în Bărăgan. Lanuri nesfârșite, aurii de grâu, de floarea-soarelui, sate mici cu bordeie, țesături, covoare, broderii... Și în mintea mea s-a conturat tot ce am citit și văzut în albume și reviste despre Țuculescu. După ce m-am liniștit, după ce mi-am ordonat gândurile, după ce s-au limpezit lucrurile în mine, am început să pipăi cu ochiul fiecare lucrare aparte. A fost destul de greu, fiindcă tablourile au fost de această dată destul de îngheșuite și sala mi se părea strîmtă pentru atâtea lucrări. Mi-am zis că nu trebuie să fiu atât de sensibil, trebuie să mă bucur că pot vedea în original aceste capodopere ale lui Țuculescu. Mă bucur și sint fericit.

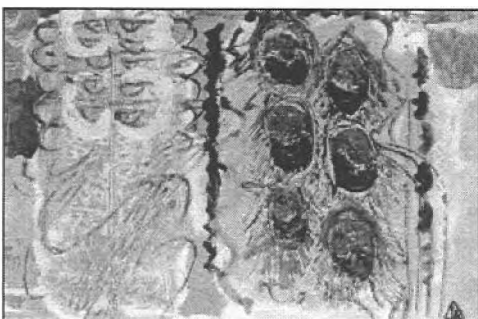
Fiecare lucrare prin „izbucnirea ei psihică” este expresivă, obiectivă, cu taine adânci, cu lirismul unui poet cla-

ȚUCULESCU
la Budapesta

Autoportret cu frunze

Duet

Pănă de păn

sic. Lucrările nu au legi stricte. Totul e liber și dezlănțuit: obiectele zboară, vibrează, se mișcă și șerpuiesc. Tot ce se vede este organic și viu. Artistul e legat de natură, de elementele naturii, de omul trecut prin secole și milenii. Dar aceste lucrări se leagă cu multe fire și de omul de toate zilele, având totuși puterea de a se dezlega de elementele obiective, dând aripi spiritualității și a geniului creator – spre abstract. Țuculescu, în creația sa a transplăntat tainele infinite și bogăția cromatică a folclorului românesc. Totodată a reușit să străpungă granițele prin recompunerea elementelor folclorice cooptate cu măiestrie în compozițiile sale. A reușit să folosească, fără iluzii și fără forță culorile expresive, dând dominație valorilor complementare printr-o concentrare a spiritualității generatoare. E un artist român care, printr-o concentrație imensă, a reușit să explice coordonatele sufletești ale românului prin sfera vizualului – pentru cel care nu cunoaște acest limbaj. Dacă ne apropiem cu sufletul deschis de operele lui Țuculescu, ne pătrunde în primul rînd lirismul adînc al maestrului, apoi vitalitatea sănătoasă, și dragostea adîncă pentru tot ce este omenesc.

Țuculescu poartă un dialog nesfârșit cu arborii, cu plantele, cu florile, cu ființele naturii. Viața lui Țuculescu e strîns legată de aceste elemente ale naturii, se împrietenește cu ele și le folosește, pe neobservate, în compozițiile sale cromatice. Compozițiile vibrează, dar în fiecare lucrare găsim punctele fixe și echilibrul dumnezeiesc. Dar dacă e necesar, „sparge simetriile obișnuite”, schimbă și modifică, variază motivele într-o corelație sănătoasă dintre elementele folosite: mărește și micșorează, dacă e cazul, subliniază și accentuează, exagerînd uneori coloritul.

Totul sună curat ca un cîntec, ca o poezie, ca un basm popular.

Șt. Oroian

Mihai Eminescu

Domnule Cezare!

Perspiciatității d-tale îi datorim o descoperire de cea mai mare importanță. Banda de monetari falși e prinsă și locul e descoperit. Dar nu putem scoate dintr-înșii nici un fel de declarare. Din nefericire sînt convins că fabricatele lor se urcă la valoarea de sute de milioane și că toată moneta e rusă. Dacă am spune-o-n public, capii vor ști pe de o parte să se ferească, pe de alta creditul statului e ruinat. Este vorba ca sub aparența unor comunicări modeste și inocente, care să nu alarmeze publicul, să putem descoperi capii, cari s-or lăsa înșelați prin natura declarărilor noastre și se vor crede îndestul de siguri ca să și manipuleze cu moneta. Aștept idei d-tale în această privință.

Șobolțof.

Șobolțof!

Am motive de-a crede că descoperirea mea ș-a d-tale n-ar fi bine văzută în cercuri așa zise nalte. Cine știe pe conta cui și de cine s-au lucrat în acele spelunce. Maniera de a lucra care mi-ai descoperit-o e bună, dar trebuie completată. Fă un raport oficial în sensul în care mi-ai indicat. Zi: „Un lucru mic și indiferent, s-au fabricat poate maximul de 2000 de ruble, au fost descoperiți la-nceputul activității lor”. Caută de descoperi numele capilor și strînge-i pe neștiute pe cei ce știu, dacă vor fi nume însemnate. Trimite-mi numirile mie. Dacă vei căpăta o decorațiune, să știi că numirile sînt adevărate și să te faci că nu știi nimic. Amicul meu! Lu-mea-i o pînă de painîan, muștile mari trec prin ea, muștile mici se-ncurcă voină a trece drept prin ea. Sîntem muști mici.

Cezar

Invitație

Cu ocazia împlinirii a 150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria organizează un cenaciu literar.

Festivitatea va avea loc la 15 ianuarie 2000 (sîmbătă) la ora 15.00, la sediul Uniunii (Giula, str. Gh. Doja nr. 8).

Vă așteptăm cu mult drag împreună cu familia Dumneavoastră!

Joi, 20 ianuarie

